

BACHER MAGDA, BACHER ANNA ÉS BACHER LUKÁCS

TÁVOL A SZÜLŐHAZÁTÓL

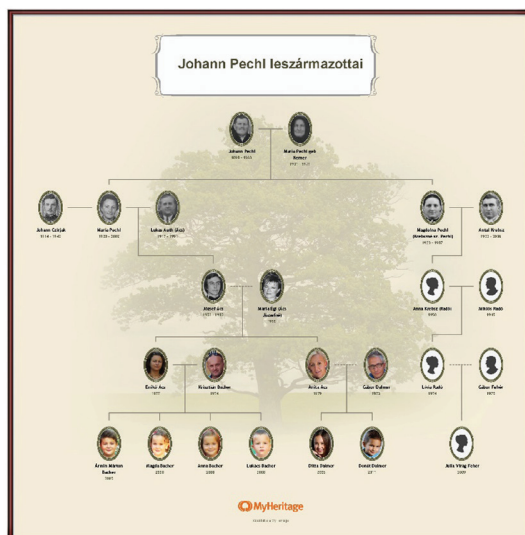
Ezt a történetet anyukánk és anyai nagymamánk sokszor mesélte már el nekünk. Arról szól, hogy a II. világháború végén hogyan vitték el anyukánk apai nagymamáját, a mi dédimamánkat és testvérét a Málénkij robot-ra, a szörnyű kényszermunkára.

Dédimamánk, Pechl Mária 1920-ban született egy palotabozsoki sváb földműves családba. Egy lánytestvére volt, Pechl Magdolna, aki három évvel volt fiatalabb nála. A család egy szép és rendben tartott házban élt a falu központjában és a földművelés mellett állatokat is tartottak már több generáció óta.

a szülői ház Palotabozsokon

A Pechl családdal való rokoni kapcsolatunk a következő családfán is látható, amit a MyHeritage családfa-alkalmazással készítettünk:

A dédimamánk, Pechl Mária, 16 éves korában ment férjhez Czirják Jánoshoz, aki szintén Palotabozsokról származott és 6 évvel volt idősebb a dédinél. Az ő családja is, mint sokan mások a faluban, földműveléssel és állattartással foglalkozott.

a dédimama és első férje az esküvőn

a fiatal pár a férj bevonulása előtt

Sajnos nem tartott sokáig a boldogságuk, mert a férjét behívták katonának. Anyukánk elbeszéléséből tudtuk, hogy az orosz frontról nem tért haza, ezért utánanéztünk az interneten és a <https://hadisir.militaria.hu/hadisir-nyilvantarto> oldalon a következő adatokat találtuk a neve alatt:

A Magyar Hadsereg 38. gyalogezred 38/II. zászlóaljának katonájaként Oroszországban harcolt, ahol 1942. szeptember 10-én hősi halált halt Uriv közelében. Itt is temették el a bolgyerivkai magyar katonai temetőben.

1.	Családi és utónév:	Czirják János	2.	Csapattest:	38. gy.e.	4.	Rendfokozat:	Levált
3.	kisérlet, város:	Palotabozsok	5.	Alomnyitési (előnevezés):		6.	Születési év:	1914
7.	név (beadaposton kerülhet):	szécsényi	8.	Atyjának név:	Friedrich János	9.	Születési helye:	Palotabozsok
10.	Legközelebbi hozzátartozójának neve, lakcíme és lakcíme:	Borramo om Czirják László Palotabozsok	11.	Házastársának lakcíme:		12.	Házastársának lakcíme:	
13.	Gyermekének neve és születési éve:		14.	Öltszám:	4405	15.	Öltszám:	4405
17.	Elcsúszott, mikor, hol (év, hó, nap):	1942. 9. 10. Uriv	18.	Meghalt, mikor, hol (év, hó, nap):	1942. 9. 12. Bolgyerivka	19.	Eltemetve, mikor, hol (év, hó, nap):	
20.	Megkezesült, mikor, hol (év, hó, nap):		21.	Hadifogságha jutott, mikor, hol (év, hó, nap):		22.	Elhírt, mikor, hol (év, hó, nap):	
23.	Szűlt, mikor, hol (év, hó, nap):		24.	Beteg, mikor, hol (év, hó, nap):		25.	Beteg, mikor, hol (év, hó, nap):	

BÁNA VILMOS	1.honv.	1914.10.19.	1942.09.10.
BOROS JÓZSEF	kisér.	1910.05.01.	1942.12.05.
BORSÓI GYÖRGY	1.honv.	1913.03.24.	1942.11.05.
BORZAK IMRE	1.honv.	1911.06.13.	1942.09.10.
BOSNYAK MÁTYÁS	honv.	1916.02.03.	1942.09.10.
BOZSA PÁL JÓZSEF	honv.	1912.03.17.	1942.09.10.
BRAUN MARTON	kisér.	1899	1942.11.06.
BRUNNEN SAMUEL	kisér.	1915.03.17.	1942.11.16.
BRÜCK ZOLTAN	kisér.	1914.03.24.	1942.11.16.
BRUNNER JÁNOS	honv.	1915.02.27.	1942.09.15.
BUGVI ANDRÁS	honv.	1914.10.31.	1942.09.11.
BUDOVICS LAJOS	honv.	1912.07.20.	1942.09.09.
BUZÁS FERENC	honv.	1905.11.21.	1942.09.11.
BUZÁS ISTVÁN	honv.	1906.06.21.	1942.09.10.
BŐZAI IMRE	szív.	1913.02.09.	1942.09.22.
C. BATTÁ ISTVÁN	c.órv.	1921.01.21.	1942.09.09.
CCELLER LÁSZLO	c.órv.	1910.09.24.	1942.09.12.
CIBELNYKÓ MIHÁLY	honv.	1917.04.17.	1942.09.15.
CZ. KOVÁCS GERGELY	honv.	1918.06.08.	1942.09.10.
CZÁNYI JÓZSEF	honv.	1911.02.08.	1942.09.09.
CSENDES JÓZSEF	szív.	1920.07.19.	1942.09.12.
CSEHNICKA GYÖRGY	honv.	1913.03.19.	1942.09.09.
CSEHNYI JÁNOS	honv.	1909.02.09.	1942.09.09.
CSETE ELEK	1.honv.	1910.09.05.	1942.09.09.
CZISZÓ AUREL	honv.	1913.07.25.	1942.09.12.
CSIK PÉTER	honv.	1909.10.12.	1942.09.23.
CSILLAG VINCE	honv.	1908.08.08.	1942.08.11.
CSORBA IMRE	honv.	1919.04.17.	1942.09.13.
CSORNA GYÖRGY	honv.	1909.02.25.	1942.12.25.
CZÓZSI SÁNDOR	honv.	1913.04.08.	1942.09.10.
CZULLAN LÁSZLO	honv.	1908.02.07.	1942.09.11.
CZARAN JÁNOS	honv.	1914.02.01.	1942.09.09.
CZELLÁTH SÁMUEL	honv.	1910.02.04.	1942.09.10.
CZIBULYA JÓZSEF	honv.	1912.02.09.	1942.09.09.
CZIRJÁK JÁNOS	honv.	1914.10.30.	1942.09.10.
DÁVALI JÓZSEF	honv.	1920.02.06.	1942.10.25.
DALLOS MÁTYÁS	c.órv.	1908	1942.09.10.
DANCS MÁLER	honv.	1912.08.12.	1942.09.10.
DANVI JÁNOS	honv.	1912.08.26.	1942.09.10.
DEÁK JÁNOS	1.honv.	1916	1942.09.10.
DEKHER SÁNDOR	kisér.	1906.08.24.	1942.10.02.
DEKUM JÁNOS	honv.	1918.05.24.	1942.09.11.
DER FERENC	honv.	1910.05.22.	1942.11.13.
DEVAI TIBOR	honv.	1910.05.22.	1942.11.13.
DOB BALÁZS	honv.	1908.07.03.	1942.09.10.
DOBOS SÁNDOR	honv.	1916.11.05.	1942.09.29.
DOBOS SÁNDOR	honv.	1920.02.09.	1942.09.11.
DOBROVICZ JÁNOS	honv.	1917.07.05.	1942.09.10.
DRESCHER FERENC	honv.	1910.11.17.	1942.09.10.
DRESCHER TÓFÓR	honv.	1908.10.15.	1942.09.10.
DROTH LÁSZLO	kisér.	1915.07.10.	1942.09.10.
DRUMMER MÁTYÁS	kisér.	1915	1942.09.10.
ECHSTEIN SPITZ BENCE	kisér.	1915	1942.09.10.
ECKSTEIN MIKSA	kisér.	1915	1942.09.10.

Czirják János honvéd halotti kártyája és az emlékmű egy névtáblája a katonai temetőben, Bolgyerivkán

Így a dédi már 22 évesen özvegy lett, közös gyermekük nem született.

A háború közben tovább folytatódott és a német hadsereg vesztesre állt. A dédimamánk szülőfalujában közben 1944 novemberének végén már a szovjet katonák is megjelentek. Ebben az időben a falu lakosságának majdnem minden tagja sváb származású volt, aki az oroszok szemében bűnösnek számított. Egy rendelet szerint összeírták a falu 16 és 50 év közötti lakosait. Azután december közepén megérkezett a hírhedt 0060. számú katonai parancs, ami elrendelte a német származásúak jóvátételi közmunkáját.

Ennek a parancsnak az értelmében a palotabozsoki összeírt emberek kétheti bácskai kukoricatörésre voltak kötelezve, amit a dédimama elmondása szerint karácsony előtt a falu kisbírója hirdetett ki dobszóval.

A faluból 94 nőt és 15 férfit indítottak útra 1944. december 26-án, karácsony másnapján. A dédimamánk a húgával együtt indult el gyalogosan a nagy hidegben és hóban először Pécsváradra, ahol az első éjszakát töltötték. Másnap tovább Pécsre, ahol a Lakits-laktanyába terelték és ott a hideg és trágyával teli istállóban szállásolták el őket. Több napig voltak ezen a helyen, majd január elején a pécsi pályaudvaron tették őket vagonokra és indították el őket Oroszország felé, ők még akkor sem tudták, hogy hová vezet majd az útjuk.

A fenti kép ebben az előtte levő időszakban készült dédimamánkról (ő látható jobb oldalon), húgáról, Magdolnáról (ő van balra) és az üknagymamánkról Pechl Jánosnéról, született Kerner Máriáról

városi közügy
Katonai parancsnoka
száma

PARANCSA

1944. december...-án 6 hadrakelt hadsereg

PARANCS: a német származású munkaképes személyeknek a közvetlen mögöttesterületen végzendő közmunkára való mozgósításáról.

A hadrakelt hadsereg 1944. december 22-i, a közvetlen mögöttesterületen végzendő közmunkák megszervezéséről és elvégzéséről szóló, 0060 számú parancsa értelmében elrendelem az összes német származású munkaképes személyek mozgósítását.

1. Minden német származású munkaképes személy mozgósítandó és jelentkezni tartozik: férfiak 17-től 45, nők 18-tól 30 éves korig.

2. A mozgósítottak gyülekező helye városban községben van.

Az összes mozgósítottak 1944. december...-án, ... órákor a gyülekező helyen kötelesek megjelenni.

3. A mozgósítottak vigyenek magukkal: meleg felső ruhát, 2 pár hordható állapotban levő lábbelit, 3 rend fehérneműt, ágyneműt és takarót, evődényt és 15 napi élelmet. Az egész össz súlya ne haladja meg a 200 kg.-ot fejünként.

4. A helyi polgári hatóságok kötelesek biztosítani azt, hogy minden egyes mozgósítandó személy a kitzűtött időben pontosan megjelenjen a gyülekező helyen.

5. Mindazok, akik kivonják magukat a mozgósítás alól, a háborús törvények szerint felelőségre vonatnak — Hadbíróság fog felettiük itélni. Ugyancsak szigorú megtorlásban részesülnek családtagjaik és büntársaik.

a városi közügy parancsnoka

a hírhedt 0060. számú parancs

A Lakits-laktanya helyén ma a Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Szájsebészeti Klinikája van, a Szigeti út és a Tüzér utca sarkán. A laktanya épületét teljesen elbontották és helyére épült a mai modern orvosi épület.

Elbeszélése szerint sokan voltak egy vagonban, ahol nagyon hideg volt, nem volt fűtés. Elegendő élelmük és vizük sem volt, a helyzet az út alatt elviselhetetlen volt és nagyon sokat sírtak.

Ilyen körülmények között értek több hét vonatút után Ukrajnába, mindketten Horlovkára kerültek az 1030. számú lágerbe, a 6. számú barakkba. Bányamunkára osztották be őket, nagyon rossz körülmények közé és embertelenül viselkedtek velük.

Nagyon kevés és nagyon szegényes volt az ételmezésük, legtöbbször csak üres káposzta vagy uborkalevest kaptak. Ettől elég hamar elszállt az erejük, amire azonban a bányamunkában nagy szükségük volt. Anyukánk mesélte sokszor, amikor ő kicsi korában válogatott az enivalóban, mert nem tetszett neki, a dédi azt mondta, hogy a lágerben örültek volna az ilyen ebédnek, ott még a kukacot is megették a levesben.

Tisztálkodási lehetőségeik nem voltak és ezért szinte mindig tetvesek voltak. Mivel rengeteg egér volt a barakkban, ezért a kenyéradagjukat magasan, szögre akasztva egy batyuban kellett tartaniuk.

A legborzalmasabb élményük már szinte az elején az volt, amikor az első halott palotabozsoki lányt, aki 22 éves teljesen elgyengülve halt meg, nekik kellett eltemetniük. A sírját megásni, levetkőztetni, meztelenül a sírba lökni, mésszel beborítani és földdel betakarni. Többször emlegette ezt a dédimama és azt is, hogy nagyon megsiratták őt. Ahhoz, hogy néha több ételhez jussanak, kénytelenek voltak koldulni, ami azonban szigorúan megtiltottak nekik. Egy ilyen koldulás alkalmával az egyik ukrán asszony ráuszította a kutyáját és az kiharapott egy darabot a dédi lábából. Ezzel a sérüléssel kórházba került, ahol már volt egy kicsivel több étel, amiből a húgának is jutott, amikor a dédimamát meglátogatta. Talán éppen ez mentette meg az életüket.

Palotabozsoki lányok a lágerben. Felső sorban bal oldalon a dédimama, Pechl Mária, jobbra húga Pechl Magdolna

A háború végén, amikor a parancsnokuk közölte velük, hogy „Hitler kaputt!” azt gondolták, hogy végre hazamehetnek. Azonban nekik még továbbra is maradni kellett, hogy jóvátételi munkát végezzenek. Ez nagyon elkésérítette őket. Összesen 3 és fél évet töltöttek Oroszországban, 1948. július 22-én érkeztek haza több falubeli lánnyal együtt.

Sajnos otthon nem ért véget a szomorúságuk, mert már nem volt hová hazamenniük, a házukat el kellett hagyniuk és minden vagyonukat elvették tőlük. Később családot alapított Ács Lukáccsal, a dédipapánkkal, és vele sikerült a dédimama családi házat is visszavásárolniuk. Majd megszületett az egyetlen fiúk is, Ács József (1952–1983), aki a mi nagypapánk.

a dédipapánk, Ács Lukács

a dédimamánk, Ács Lukácsné (Pechl Mária)

a dédimama és a fia, a mi nagypapánk, Ács József

Az átélt borzalmakat sosem tudta elfelejteni, ezért is emlegette olyan sokat, és éppen ezért tudtuk elmesélni olyan részletesen az ő történetét, ami a szülőhazájától olyan távol történt.

Végül köszönetet szeretnénk mondani nagymamánknak, Ács Józsefnének és anyukánknak Ács Enikőnek, akik oly sokszor mesélték el a dédimama és a testvére történetét. A dolgozatunk megírásához továbbá az Unmenschliche Schicksale/Embertelen sorsok című könyvet használtuk fel, amely 2020-ban jelent meg és a palotabozsoki elhurcoltak történetét mondja el.

Külön köszönjük Hegedűs Gábor tanár úr és édesapánk, Bacher Krisztián segítségét, hogy ez a pályázat ebben a formában elkészülhetett!

8. osztály, Sombereki Kalász Márton Általános Iskola és AMI, Somberek, 2023.